

BESLUT

2018-03-12

Dnr: 17/01057

SAKEN

Morgonekot och *Nyheter från Vetenskapsradion*, P1, 2017-04-07, kl. 6.00, 6.34, 8.00, 8.36 och 9.00, inslag om vattenbrist i fågelsjön Tåkern; fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

Inslagen frias. Granskningsnämnden anser att de inte strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

INSLAGEN

Inslagen handlade om att sydöstra Sverige led av vattenbrist och att stora delar av naturreservaten kring fågelsjön Tåkern var torrlagda. Det sades att vattennivån i sjön var under det normala och att det kunde få konsekvenser för fågellivet i området. I inslagen intervjuades en biolog på Tåkerns fältstation och ordföranden för Tåkerns vattenregleringsförening. I inslagen sa en reporter bland annat följande.

Två torra vintrar och rekordlåga grundvattennivåer i sydöstra Sverige har lämnat stora delar av naturreservatet och fågelsjön Tåkern i sydvästra Östergötland torrlagd just när flyttfåglarna ska anlända. Och det kan påverka områdets unika ekosystem befarar [personnamn biolog].

Biologen sa att det var väldigt torrt på strandängarna på grund av de låga vattennivåerna och att det gjorde att det var väldigt svårt för bland annat fåglar att finna mat. Reportern sa bland annat följande.

[Personnamn ordföranden] arbetar med vattenreglering av sjön Tåkern men i år handlar det inte om att släppa av vatten efter vintern. Han säger sig aldrig ha sett så låga nivåer förr.

Ordföranden sa att det krävdes mängder med nederbörd för att vattennivåerna skulle komma i balans.

ANMÄLAN

Anmälaren anser att Sveriges Radio (SR) under en längre tid har gett en felaktig bild av att det är kris för Sveriges grundvatten. Den bild som rapporterades i inslagen var förenklad och SR vill ge klimatförändringarna skulden för de låga grundvattennivåerna.

Rapporteringen i P1 den 7 april var osaklig på följande grunder:

- Det är inte sant att grundvattennivåerna sjunker i sydvästra Sverige. Det är bara områden med ytligt berg som har problem. Problemet är inte klimatförändringen utan ett för stort dricksvattenuttag.
- Det är problem för naturen att vattennivån sjunker men i Tåkernfallet avvattnas området runt sjön med en omfattande dränering och en vall runt sjön förhindrar tillrinningen till sjön. För inte så länge sedan hade man i området svåra översvämningar som till viss del berodde på dessa vallar som då förhindrade vatten att rinna från åkrarna till sjön.
- Tåkern är invallad för att förhindra översvämning. Samma vallar förhindrar tillflödet till sjön. Skulden kan inte lastas på klimateffekterna som underförstått gjordes i inslagen utan är kanske förvållad av de så kallade avvattningsföretagen i området.
- Människan orsakar klimatförändringar med stora konsekvenser men de aktuella problemen är knutna till regioner med ytligt berg utan jordlager. Dessa områden är i praktiken Öland, Gotland och möjligen östra Blekinge. Erkända effekter av klimatförändringen är ökad frekvens av extremväder. Det går inte att belägga att summan av väderförändringarna skulle leda till mindre nederbörd utslaget på en längre trend.
- Det är fel att säga att ett ekosystem hotas på grund av sänkt vattennivå. SR basunerar ut att det är kris för fågellivet vid Tåkern på grund av en allmän trend av sjunkande grundvatten. Ett ekosystem är som alla biologer vet utsatt för ständig förändring. Eftersom människan råar över alla faktorer som styr vattenregimen vid Tåkern så är det enbart en teknisk fråga vilken vattennivå man vill ha på Tåkern. Att då göra Sveriges befolkning orolig för en allmänt förekommande grundvattensänkning är osakligt.
- Det är fel att göra grundvattensänkning till ett problem för framtida möjliga grundvattenuttag. Om man sänker grundvattennivån ökar områdena med så kallade grundvatteninströmning. I landskapet Skåne som ligger i södra Sverige och som svepande pekas ut av redaktionen har vi de största underjordiska dricksvattentillgångarna i landet.

Det finns en lobbyorganisation som stammar ur Bolmenprojektet som basunerar ut att det är kris för det svenska grundvattnet. De vill sälja dyra, storskaliga tekniskt komplicerade lösningar till Sydsveriges småkommuner. Att dessa tekniker fortfarande ska få stå oemotsagda av den hydrogeologiska kunskapen är fel. Inslagen förmedlade av en felaktig bild av Sveriges grundvatten som till en del är planterad av en lobbyorganisation. Vid Tåkern är det människan som helt

styr vattenregimen. Varför då lägga skulden på andra faktorer. Man borde förankrat uttalanden om ekosystem med en för det ämnet kompetent person.

AKTUELL BESTÄMMELSE

SR ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i radion (14 § i sändningstillståndet). Kraven på opartiskhet och saklighet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Med hänsyn till den vidsträckta yttrandefriheten kan kraven ställas lägre i fråga om intervjuade, debattdeltagare och andra så kallade tillfälliga medverkande.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden konstaterar att det i inslagen sades att torra vintrar och låga grundvattennivåer i sydöstra Sverige hade lett till vattenbrist i området kring sjön Tåkern. Det sades inte i inslagen att de låga grundvattennivåerna berodde på klimatförändringar. Vad anmälaren anför medför inte att inslagen strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

Detta beslut har fattats av granskningsnämndens vice ordförande Kristina Ståhl efter föredragning av Johannes Wik.

På granskningsnämndens vägnar

Kristina Ståhl

Johannes Wik